

Нітенко О.В.

доктор педагогічних наук, кандидат філологічних наук, доцент

начальник відділу мовної підготовки

Національної академії прокуратури України

## ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ІНШОМОВНІЙ ПІДГОТОВЦІ ПРОКУРОРІВ

**Анотація.** У статті описується досвід здійснення іншомовної підготовки прокурорів, отриманий і використовуваний новоствореним відділом мовної підготовки Національної академії прокуратури України на курсах іноземних мов. Подано перелік методів, які застосовуються під час викладання для груп із різними рівнями володіння іноземною мовою.

**Ключові слова:** іншомовна підготовка, прокурори, рівень володіння мовою, метод викладання.

**Abstract.** The article describes the experience of foreign language training of prosecutors, obtained and being used by the newly formed training language department of the National Prosecution Academy of Ukraine in foreign language courses. The methods used in teaching for groups with different levels of foreign language proficiency are listed.

**Key words:** foreign language training, prosecutors, level of language proficiency, method of teaching.

З огляду на євроінтеграційні прагнення України постає питання щодо іншомовної підготовки фахівців різних галузей, у тому числі — фахівців права і, зокрема, прокурорів.

Тому 3 листопада 2016 року наказом Генерального прокурора України №155ш в Національній академії прокуратури України було створено відділ мовної підготовки. Основним завданням відділу було визначено проведення курсів іноземних мов для працівників органів прокуратури.

Середня кількість осіб у групах — 25 слухачів. Заняття проводяться з двох іноземних мов — англійської та німецької двічі на тиждень. У 2017 році навчання на курсах пройшли два пілотні потоки слухачів, заняття у яких тривали по п'ять місяців. По завершенні кожного потоку курсів проводилося підсумкове тестування. Особам, які успішно його склали, академією були видані сертифікати. Так, у червні 2017 року було проведено тестування вже для другого потоку груп, і по його завершенні отримав сертифікати 81 слухач курсів. 90% осіб із числа працівників прокуратур-відвідувачів курсів — це співробітники Генеральної прокуратури, решта 10% — з прокуратур міста Києва.

У вересні 2017 року академією було проведено новий набір груп для навчання на курсах іноземних мов, які, за побажаннями працівників органів прокуратури, триватимуть уже десять місяців, а не п'ять, як це було в минулому навчальному році.

Тематика курсів зорієнтована, перш за все, на ситуації повсякденного спілкування: «Ділове знайомство. Обмін контактами», «В аеропорту. На вокзалі», «Орієнтація в місті», «У готелі», «У ресторані/кафе», «У магазині/супермаркеті», «У лікарні. В аптеці», «Телефонні розмови», «В офісі», «Персональні дані», «Гроші», «Зустрічі», «Спілкування в інтернеті» тощо.

Однак, на заключному етапі також здійснюється вивчення професійних тем. Це такі теми, як «Формули мовного етикету в публічних виступах», «Правила підготовки презентації іноземною мовою», «Мовні кліше, які вживаються в юридичних текстах», «Міжнародні (у тому числі юридичні та правоохоронні) структури», «Юридичні професії в сфері кримінальної юстиції у країнах, мова яких вивчається (Велика Британія, США, ФРН)», «Прокурорська лексика», «Поведінка під час ділового спілкування», «Ділове листування» тощо. Характерною особливістю тематичного плану курсів є також його варіативність. Тобто певна кількість тем для вивчення на курсах може варіюватися залежно від ситуації. Наприклад, у період новорічно-різдвяних свят вивчається тема «Різдвяні традиції країни, мову якої ми вивчаємо». За необхідності на цю тему кожен із викладачів може використати від одного до трьох занять.

За рік із часу заснування відділу мовної підготовки його співробітниками було створено потужну навчально-методичну базу дисциплін «Ділова іноземна мова» та «Іноземна мова для прокурорів». Це, зокрема, «Словник-мінімум німецької прокурорської лексики» (автор О. Нітенко, 2017 р.), «Словник-мінімум англійської прокурорської лексики» (автор А. Маркелова, 2017 р.), посібник «Англійська мова» (автор М. Левіщенко, 2017 р.), «Збірник тестів з англійської юридичної лексики» (автор М. Левіщенко, 2017 р.) та посібник «Англійська мова в діалогах» (автор О. Шум, 2018 р.). Крім того, викладачі відділу використовують на курсах новітні підручники англійської мови «Speak out» (для всіх рівнів володіння мовою), які створені на основі автентичних матеріалів програм BBC, видавництва «Pearson», а також підручники німецької мови «Sage und schreibe» видавництва «Klett» та «Grammatik aktiv» видавництва «Cornelsen».

Слід зазначити, що заняття відбуваються в сучасних аудиторіях, оснащених новою теле- та відеоапаратурою; у розпорядженні відділу також знаходяться три комп'ютерні класи. Співробітниками відділу є молоді кваліфіковані викладачі, які неодноразово брали участь у закордонних стажуваннях на базі європейських навчальних закладів (наприклад, Англійська школа «Меридіан» (м. Портсмут) та Мовний коледж (м. Брайтон Велика Британія)) [1].

На заняттях викладачі курсів застосовують найновіші методики викладання. Так, наприклад, на курсах використовується прийом Mood weeks. Головна особливість вказаного прийому полягає у тому, що викладач іноземної мови шляхом ice-breaking tasks та smart interest discussions ознайомлюється з рівнем володіння мовою своїх слухачів та аналізує їх мультитематичні зацікавлення. Пізніше викладач формує тематичні футляри своїх груп, розподіляючи дні тижня за комунікативною темою, яка співпадає з інтересами слухачів. Таким чином, з'являється тиждень, у якому кожне заняття присвячено одній із комунікативних тем, якою цікавляться слухачі.

Описаний прийом застосовувався в одній із груп, до якої входили працівники Генеральної прокуратури України. Під час ice-breaking tasks та smart interest discussions слухачі виявили зацікавлення такими темами: 1) «Подорожі: власний досвід» (24%), 2) «Емоції та стреси, а також способи їх подолання» (22%), 3) «Закон і порядок» (9%), 4) «Поняття справедливості» (19%), 5) «Якби у мене

було... (позитивне гіпотезування)» (5%), 6) «Поточна політична ситуація у світі» (11%). До 10% становить окремий показник тематичного зацікавлення студентів; теми, які не викликали загального аудиторного інтересу.

Слід відмітити високу зацікавленість слухачів на заняттях з використанням цього прийому, оскільки вони самі обирають тематику для усного обговорення, а також доцільність використання цього прийому зі слухачами, рівень володіння мовою яких не нижче A2.

Що стосується груп із початковим рівнем володіння (від A1 до A2), то з ними позитивно зарекомендував себе метод картотек (шарад). Слухачам таких груп роздаються картки (найчастіше з малюнками) на тему, яка наразі вивчається. Викладач задає переклад спочатку словосполучень, а потім речень зі словами на картках.

Ефективними комунікативними завданнями саме для груп із початковим рівнем можна вважати використання під час занять ігор «Крокодил» і «Табу», які спрямовані на пошук слухачами рішень, активізацію їх знань та поступове здолання мовного бар'єру. Особливості зазначених завдань полягають у наступному: гра «Крокодил» передбачає пояснення слухачем аудиторії певного слова з використанням слів-підказок. При цьому опис має формулюватися повним поширеним реченням, наприклад:

***Family***

- *relatives*
- *cell of the society*
- *love*
- *support*
- *house*

Гра «Табу» є протилежною за завданням до попередньої. Мовець повинен описати зазначене слово, не використовуючи лексичні одиниці, зазначені на картці. Пояснення має бути змістовним та логічним. Наприклад:

***Yellow press***

- *celebrity*
- *photo*
- *gossip*
- *sensation*
- *column*

Як бачимо, завдання другої гри значно ускладнюється порівняно із першою через потребу пошуку слів-синонімів. Однак, обидві гри допомагають розвинути навички висловлення думок та активізують розширення словникового запасу мови. Також зазначені завдання можна обмежувати у часі, скажімо, за допомогою виділення певного відрізка часу на їх виконання.

Для слухачів, що мають рівень B1–B2, на курсах діє так званий *speaking-club*. Для них висувається нелегка умова — намагатися говорити на задану тему, не звертаючись за допомогою до словника, старатися будь-якими засобами (мімікою, жестами) довести до співрозмовника/співрозмовників свою думку, пояснити її, а за потреби — аргументувати. На заняттях зі слухачами цього рівня часто

проводяться дискусії, які зарекомендували себе як дієва методична технологія. При цьому часто використовується ефект неочікуваності — мовця, який наразі висловлює свою точку зору, час від часу переривають інші співрозмовники, які мають завдання не погоджуватися з його точкою зору. Останній у свою чергу повинен відповідати на питання інших учасників дискусії та наводити контраргументи у швидкому темпі та не користуючись словником і допомогою викладача.

Звичайно, крім описаних прийомів та методів, на заняттях використовується також традиційне виконання лексико-граматичних вправ (особливо у групах початкового та середнього рівнів), однак воно займає, як правило, лише 1/3 навчального часу.

Популярністю у слухачів курсів усіх рівнів користується також так званий *cinema-club*, однак, перегляд художнього фільму відбувається на заняттях не частіше одного разу на 2 місяці. При цьому обов'язковими умовами для перегляду мають бути: 1) відповідна тематика фільму (він має відповідати темі/темам, яка була щойно вивчена); 2) фільм має бути із оригінальними субтитрами; 3) групам із початковим рівнем володіння мовою перед переглядом надається перелік лексичних одиниць, які є ключовими для розуміння фільму; 4) після фільму відбувається активне обговорення побаченого.

Наприклад, після вивчення лексичної теми «Мій робочий день» у груп із початковим РВМ та граматичних тем «Умовні речення» й закріплення усіх форм майбутнього часу у групах із високим РВМ слухачами курсів було переглянуто американський художній фільм «День сурка» (1993 р.); після вивчення теми «Традиції народу, мову якого ми вивчаємо» — американський фільм «Один удома» (1990 р.), а після вивчення теми «Федеративна республіка Німеччина» у групах, що вивчають німецьку мову — німецький фільм «Good Bye, Lenin!» (2003 р.). Слід підкреслити, що такі перегляди формують позитивну психологічну атмосферу в групах, а також відчутно посилюють мотивацію слухачів до вивчення іноземної мови.

Таким чином, вивчення працівниками прокуратури європейських мов (зокрема, англійської та німецької) за допомогою новітніх методик дозволить прискорити процес європейської інтеграції нашої країни в частині взаємної гармонізації наших правоохоронних структур.

## Література

1. Левіщенко М.С. Практичний досвід англomовних стажувань у Великій Британії / Марія Левіщенко // Викладання іноземних мов для працівників правоохоронних органів та сектору безпеки. Матеріали міжвузівського методичного семінару. — К.: НАПУ, 2017. — С. 51–52.

2. Маркелова А.А. Практичне застосування прийому mood weeks у процесі навчання англійської мови працівників органів прокуратури / Анастасія Маркелова // Викладання іноземних мов для працівників правоохоронних органів та сектору безпеки. Матеріали міжвузівського методичного семінару. — К.: НАПУ, 2017. — С. 53–54.

3. Нітенко О.В. Из практичного досвіду роботи відділу мовної підготовки Національної академії прокуратури України / Ольга Нітенко // Іншомовна підготовка працівників правоохоронних органів та сектору безпеки. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції. — К.: НАПУ, 2017. — С. 117–118.

4. Шум О.В. Метод гри під час навчання працівників органів прокуратури іноземним мовам / Ольга Шум // Подолання мовних та комунікативних бар'єрів: освіта, наука, культура: збірник наукових праць / за заг. ред. А. Г. Гудманяна, О. В. Ковтун. — К.: НАУ, 2017. — С. 430–434.

Приходько Н.Г.

старший викладач

кафедри німецької мови

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

## СТРАТЕГІЇ АВТОНОМІЇ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

**Анотація.** У статті розглянуто сутність терміна «стратегії навчання», надано його визначення. Подано класифікацію навчальних стратегій та проаналізовано їхню роль в автономному навчанні іноземної мови.

**Ключові слова:** навчальні стратегії, навчання впродовж усього життя, автономне навчання іноземної мови.

**Abstract.** The article examines the essence of term «learning strategies», their definition and classification are considered. The role of learning strategies in the autonomous foreign language learning is analyzed.

**Key words:** learning strategies, lifelong learning, autonomous foreign language learning.

Прогресуюча глобалізація, зміни на ринку праці, пов'язані зі зростаючою професійною мобільністю, появою нових інформаційно-комунікаційних технологій, призвели до необхідності навчання впродовж усього життя (lebenslanges Lernen). Воно передбачає набуття ключової компетентності «уміння вчитися», прагнення до самоосвіти, особистого й професійного розвитку.

Однією з головних цілей вищої освіти є надання студентам навчальних стратегій, які дозволяють ефективно регулювати навчальну діяльність для досягнення найкращих результатів. Вони є важливою вимогою і невід'ємною частиною автономного навчання, основні принципи якого полягають у вмінні студентів планувати, визначати певні навчальні цілі, контролювати й аналізувати свій власний процес учіння, брати на себе відповідальність за його результати. Як твердить китайське прислів'я: «Вчителі лише відкривають двері — увійти потрібно самому».

Викладачу у цьому процесі належить важлива роль порадики, координатора, розробника навчального матеріалу, оцінювача. Він має формувати та тренувати необхідні стратегії, що мотивують студента до автономного навчання як запоруки усвідомленого й відповідального ставлення до набуття знань. Психолог Ф. Вейнерт стверджував, що успішне навчання — це таке, коли під час заняття